

ОСОБЛИВОСТІ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Проаналізовано розвиток інфляційних процесів в Україні, на протязі її історичного розвитку як незалежної держави. Запропоновано можливі шляхи вирішення поставленої проблеми з метою запобігти стрімкого розвитку інфляції та стабілізувати економіку країни

Постановка проблеми: Інфляція являє собою складне багатоаспектне явище соціально-економічного характеру, властиве в тому або іншому ступені всім країнам: розвиненим, тим, що розвиваються, й, значно, країнам з перехідною економікою. Інфляція є досить актуальною проблемою для дослідження. Вона призводить до знецінення грошей, що в свою чергу призводить до тенденції зростання цін. Інфляція є одною із найбільш гострих проблем сучасного розвитку економіки практично всіх країн світу.

Значним чином цей процес впливає на стабільність економічного розвитку країни, яка залежить від динаміки цін, що, в свою чергу, складається під впливом численних факторів, основне місце в яких посідає – інфляція. Контролювання цього процесу полягає у дієвості антиінфляційних заходів, що впроваджує уряд, спрямованих на утримання інфляції в певних межах економічної безпеки [8]. Інфляція залишається серйозною проблемою для України.

Стан вивчення проблеми. Наукові теоретичні й конкретно-економічні роботи вчених внесли істотний вклад у дослідження проблеми інфляції. Однак, корінні зміни всієї життєдіяльності українського суспільства, складність і неоднозначність змін, що відбуваються у соціально-економічній сфері, викликають проведення подальшого, більш глибокого, дослідження даної проблеми.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Загальнотеоретичні й методологічні основи дослідження інфляції представлені в працях основоположників економічної науки: А. Сміта, Д. Рікардо, У. Петті, Дж.М. Кейнса, К. Маркса й інших вчених. У сучасних українських джерелах дослідження процесів інфляції та гіперінфляції в Україні одержали відбиття в наукових працях Амосова А., Давидова А.Ю., Кравченка С., Теленика С., Лушина С.І., Малевича В.І., Перламутрова В.Л., Мірошника О.М., Овода А., Пинзеніка В., Римара Г. та ряду інших.

Інфляція як специфічна якість паперових грошей відома вже багато століть. Ще у 18 ст. з'явилася велика кількість наукових робіт, в яких розглядалась залежність між кількістю золота, срібла в Європі, ростом цін та розвитком виробництва. Більшість авторів стверджували, що ціни не обов'язково зростають, коли для забезпечення більших обсягів виробництва використовуються додаткові обсяги срібла та золота. І хоч сама по собі кількість грошей не має абсолютно ніякого економічного значення, процес збільшення кількості грошей в обігу може значно впливати на виробництво. Найбільш яскравими представниками доктрини "Гроші стимулюють торгівлю" були так звані паперово-грошові меркантилісти Джон Лоу з його працею "Аналіз грошей та торгівлі" (1705), Якоб Вандермет – "Гроші відповідають всім речам" (1734), єпископ Берклі – "Вопрошающий" (1737), що робили висновок, що повзука інфляція може сприяти економічному зростанню, припускаючи при цьому наявність постійної ринкової не рівноваги.

Монетаризм, змінивши кейнсіанські теорії у 80х рр. вже не просто включає проблеми інфляції в макроекономічну теорію. Проблеми інфляції стають найважливішою складовою частиною останньої. "Під інфляцією – пише М. Фрідмен, – я розумію стійке та безперервне зростання цін, що завжди і всюди виступає як грошовий феномен, викликаний надмірною масою грошей по відношенню до випуску продукції". Стверджується, що причини інфляції – у сфері обігу, а тому допускається обмеження впливу держави на процеси суспільного виробництва.

Паралельно з середини 60х рр. у світовій економічній науці формується новий напрям у дослідженні інфляції. Його представники виходять з необхідності комплексного аналізу

явищ грошової сфери: вивчення тісного переплетіння грошових та загальноекономічних факторів росту цін. Звідси випливає, що незалежно від того, які причини є початковими імпульсами, будь-яке підвищення цін викликає необхідність підвищення обсягів грошової маси, і навпаки.

Мета дослідження. Інфляційний процес, визначення першопричин виникнення цього процесу в Україні та виявлення впливу його на економіку країни, уточнення ролі грошово-кредитної політики в подоланні інфляції.

Викладення основного матеріалу дослідження. Інфляція – це зростання загального рівня цін та знецінення грошей, що є двома сторонами одного й того самого процесу. Інфляцію визначають як тривале зростання загального рівня цін (на відміну від відносного зростання цін, за якої ціни на окремі товари (послуги) зростають значно швидше, ніж інші, або ж останні можуть залишатися постійними), що, відповідно, є свідченням зниження купівельної спроможності грошей [2]. Відповідно, зростання цін в одному періоді та відсутність або ж надто слабке зростання в наступних не може виступати однозначним доказом посилення інфляційних процесів.

До інфляційних причин росту цін можна віднести :

– це диспропорційність, або незбалансованість державних витрат і доходів, що проявляється в дефіциті державного бюджету. Якщо цей дефіцит фінансується за рахунок активного використання "друкарського верстата" це призводить до збільшення маси грошей в обігу, а відповідно і до інфляції;

– інфляційне зростання цін може відбуватись, якщо фінансування інвестицій проводиться аналогічними методами. Особливо небезпечними є інвестиції, пов'язані з мілітаризацією економіки. Так, непродуктивне використання національного доходу на воєнні цілі означає не тільки втрату національного багатства. Одночасно військові витрати створюють додатковий платоспроможний попит, що веде до збільшення грошової маси без відповідного товарного покриття, збільшення військових витрат є однією з головних причин хронічних дефіцитів державного бюджету і збільшення державного боргу в багатьох країнах, для покриття якого держава збільшує грошову масу;

– виникає з зростанням "відкритості" економіки тої чи іншої країни, все більшим втягуванням її в міжнародні господарські зв'язки збільшують небезпечність "імпортваної" інфляції;

– інфляція набуває власне підтримуючий характер в результаті інфляційних очікувань. Багато вчених країн Заходу і нашої країни особливо виділяють цей фактор, що подолання інфляційних очікувань населення і виробників – найважливіше (якщо не головне) завдання антиінфляційної політики.

Інфляція виникає в разі, якщо суспільство намагатиметься витратити більше, ніж дозволяють виробничі потужності економіки. Коли сукупні витрати перевищують обсяг продукту при повній зайнятості, відбувається підвищення рівня цін. Отже, надмірний обсяг сукупних витрат носить інфляційний характер. У цьому разі уряд зобов'язаний ліквідувати надлишкові витрати. Він може цього досягнути головним чином через скорочення власних видатків, а також підвищенням податків з метою скорочення доходів приватного сектору.

Протилежним до інфляції поняттям є дефляція, яка має місце тоді, коли загальний рівень цін падає. Дефляція траплялася вкрай рідко в кінці ХХ ст. Підтримувана дефляція, коли ціни постійно падають протягом декількох років, як правило, асоціюється з періодами глибокої депресії. Дефляція - зменшення різних заходами фінансового і економічного характеру кількості наявних в обігу паперових

грошей і нерозмінних банкнот, з метою підвищення їх купівельної вартості, зменшення рівня товарних цін, боротьби з бюджетним дефіцитом і т. д. Як наслідок – зниження загального рівня цін протягом певного періоду часу. Дефляція представляє собою процес зниження рівня цін. На перших порах дефляція може викликати негативні наслідки (скорочення ділової активності (виробництва), зниження темпів економічного росту, зростання безробіття та ін. В результаті вся економіка може потрапити в глибоку депресію

За формами виявлення інфляцію розрізняють:

– **подавлену (приховану) інфляцію** – коли знецінення грошей відбувається без відкритого росту цін. Ціни утримуються на фіксованому рівні за допомогою адміністративних заходів. Якщо попит перевищує товарообіг в 2 рази, це означає, що рівень отоварення грошової одиниці не перевищує 50 %, тобто вона знецінюється. Така інфляція є незмінною супутницею планової економіки (в колишньому СРСР в кінці 80 х товарне забезпечення кожного карбованця отриманої зарплати коливалося в межах 40-60 коп., а в 1991 р. товарна конвертованість знизилася до 28 коп.). Основною формою вияву такої інфляції є загострення дефіциту, коли купівельна спроможність грошей падає у зв'язку з неможливістю придбати потрібні товари. Іншою формою подавленої інфляції є приховане підвищення цін, що виявляється в погіршенні якості товару при незмінній ціні, «вимиванні» товарів дешевого асортименту, продажі старих товарів під новою маркіровкою і відповідно за більш високими цінами. Прихована інфляція також проявляється в наявності незадовільненого попиту, представленого вимушеними заощадженнями, що утворилися через те, що покупці не можуть знайти необхідні товари. Офіційно регульовані ціни прориваються на «чорному» ринку. Динаміка цих цін і є відносним вираженням прихованої інфляції. Тому приховану інфляцію часто називають адміністративною, народжену адміністративними цінами.

– **відкрити** – інфляцію, що виявляється безпосередньо в рості цін.

За темпами інфляції розрізняють:

– **повзучу** – темпи якої не перевищують 10 % на рік;
 – **галопающую** – темпи росту цін досягають 10-100 % на рік;
 – **гіперінфляцію** – річні темпи приросту цін перевищують 100 % (в рамках гіперінфляції виділяють більш вузьке поняття супергіперінфляції, при якій темпи росту цін досягають 50 та більше % на місяць). Аналіз виявляє декілька характерних рис гіперінфляції. По-перше, реальний попит на гроші, вимірюваний як відношення запасу грошей до рівня цін, падає дуже різко. По-друге, відносні ціни стають дуже нестабільними. За нормальних умов зарплата робітника майже не змінюється (менш ніж на 1% в місяць). В умовах гіперінфляції реальна заробітна плата може знижуватись в середньому на третину протягом одного місяця. Дуже відчутним є вплив гіперінфляції на розподіл багатства. Знецінення грошей руйнує заощадження населення, підриваючи економічну свободу суспільства. Ці інтенсивні коливання у відносних цінах і реальній зарплаті, збіднення населення ілюструють головну втрату від інфляції. На щастя, гіперінфляція трапляється досить рідко. Вона має місце переважно під час війн чи в періоди, що йдуть за війнами і революціями. Гіперінфляція сучасного періоду характерна для країн, що здійснювали революційний перехід від соціалізму до ринкової економіки; в Польщі ціни зростали більш як на 1000 % щороку в 1989-1990 рр.

За факторними формами інфляції теорія грошей розрізняє багато її видів, серед яких ключове місце належить інфляції попиту й інфляції витрат [2]. У першому випадку інфляцію викликає надлишок грошей, доходів й попиту. Інфляція попиту спостерігається, коли сукупний попит зростає швидше за виробничий потенціал економіки, підносячи ціни, щоб зрівноважити пропозицію і попит. Покупці конкурують за обмежену пропозицію товарів, що призводить до зростання цін.

Інфляція витрат, або інфляція пропозиції, спостерігається в тому випадку, коли збільшуються витрати на одиницю продукції, тобто середні витрати за даного обсягу виробництва. Збільшення витрат на одиницю

продукції в економіці скорочує прибутки й обсяг продукції, який може бути запропонований за існуючого рівня цін. Внаслідок цього зменшується сукупна пропозиція товарів та послуг, що, в свою чергу, підвищує рівень цін. Таким чином, витрати, а не попит збільшують ціни. Зростання собівартості, що призводить до інфляції витрат, може бути викликано різними причинами, наприклад, нестачею або подорожчанням сировини, матеріалів, палива, праці. Одним із джерел інфляції витрат є різкі порушення («шоки») пропозиції. Під різким порушенням («шоком») пропозиції розуміється подія, зовнішня по відношенню до функціонування вітчизняної економічної системи (скажімо, підвищення цін на імпорт або несприятливі погодні умови), що збільшує очікуваний фірмами середній рівень цін на фактори виробництва.

Основними негативними наслідками інфляції є падіння рівня життя населення (найбільше страждають групи населення з фіксованим доходом (пенсіонери, працівники сектору державного управління та ін.), погіршення очікувань щодо макроекономічної ситуації в майбутньому, що приводить зокрема до зниження інвестиційної активності та погіршує можливості щодо економічного розвитку.

Вперше в Україні заговорили про появу інфляції у 1991 році, хоча коріння вона сягала ще колишнього Радянського союзу. Це зумовлювалося, з одного боку, повним домінуванням державного монополізму та відсутністю ринкової конкуренції, а з іншого – спотвореною структурою виробництва, надзвичайно високою часткою військово-промислового комплексу, надмірним «старінням» основних фондів, неефективним використанням капітальних вкладень, ресурсів тощо [6].

В умовах глобального державного регулювання економіки та жорсткого адміністративного контролю за рівнем цін і доходів, грубо порушувався автоматично діючий зв'язок між зростанням грошової маси, платоспроможного попиту і рівня цін. Останні, як правило, «заморожувалися», незважаючи на зростання попиту при надто обмеженій пропозиції, що виключало відкриту форму інфляції. Внаслідок цього нагромаджувався потужний інфляційний потенціал у вигляді товарно-грошової розбалансованості сфери обігу, тобто незадоволеного платоспроможного попиту, який постійно тиснув на товарні ціни. В таких умовах інфляція набувала прихованої (подавленої) форми і виявлялася в хронічному дефіциті товарів, підвищенні цін на «чорному» ринку та зниженні ринкового курсу національної валюти.

Розвиток інфляційних процесів в Україні на період з 1991 по 1994 роки характеризувався прорахунками в економічній політиці, деформацією процесів роздержавлення і приватизації, надмірністю державних витрат [5]. Політичні трансформації 1991-1992 рр., що фактично спровокували різкий економічний спад, хоча його глибинні причини називали давно і коринилися не в політичній, а в суто економічній, виробничій сферах. Підвищення підприємствами цін на власну продукцію з метою покриття зростаючих витрат давало поштовх для подальшого розвитку інфляційних процесів. Незважаючи на зростаючу грошову емісію, виникла нестача оборотних засобів підприємств для розрахунків зі своїми постачальниками («криза неплатежів» – за даними СБРР за 1992 р. неплатежі в Україні становили 40 % загального ВВП) та видачі заробітної платні. Склалася типова кумулятивна інфляційна спіраль «зарплата-ціни»: ріст цін веде до збільшення витрат, що вимагало збільшення грошової маси і нового витка росту цін. Таким чином прослідковувалось переплетіння інфляції витрат та попиту. До 1993 р. держава керувалася експансійною фіскальною політикою (політика підвищення сукупного попиту шляхом збільшення державних витрат та зменшення чистого обсягу податкових надходжень), що включала:

– пряме державне регулювання цін на вугілля, газ, електроенергію, контроль за формуванням цін на нафтопродукти, що реалізовувалися на території України;
 – підтримку АПК шляхом пільгових тарифів на електроенергію, паливо, газ;
 – жорстке встановлення граничних рівнів рентабельності та торгівельних надбавок на продукти харчування та ліки;

– встановлення транспортних тарифів на перевезення продовольчих товарів, преси, ін.

– зниження цін та тарифів на ряд товарів та послуг для населення (паливо, житлово-комунальні послуги, тощо) за рахунок державних дотацій.

Свого піку інфляція досягла у 1993 році, спричинена величезною за обсягами кредитною емісією, яка полягає у збільшенні грошової маси в обігу за рахунок створення нових чекових рахунків для клієнтів, які отримали позику від банку і не беруть її готівкою, погоджуючись здійснювати свої майбутні витрати в безготівковій формі. Основним спонукачем інфляційних процесів були державні структури, які намагались компенсувати надмірні бюджетні витрати за допомогою емісійного верстата, таким чином ще більш погіршуючи стан економіки збільшуючи масу грошей в обороті, що є однією з основних причин зростання інфляції.

Ще одною похибкою була відсутність надання кредитам уряду на платній основі, тобто надався безвідсотковий кредит. Нацбанк, як головна установа в державі, що є основним регулятором грошово-кредитної політики держави, дослідивши стан економіки, негайно впровадив антиінфляційні заходи шляхом проведення кредитних аукціонів, створення вторинного баржевого ринку, випускнення оцдадних сертифікатів Нацбанку, впровадження заходів щодо заходу національної валюти, утримання обмінного курсу валюти на певному рівні [7]. Грошово-кредитна політика – політика держави, що впливає на кількість грошей в обігу з метою забезпечення стабільності цін, повної зайнятості населення і росту реального обсягу виробництва.

Зниження темпів інфляції створило підставу до зменшення облікової ставки НБУ, що теж є одним з інструментів грошово-кредитної політики. Незважаючи на те, що вже в січні 1994 року рівень інфляції істотно знизився (з 90,8 % у грудні 1993 року до 19,2 % в січні 1994 року), НБУ утримував облікову ставку на рівні 20,0 % на місяць з середини 1993 року. Починаючи з січня 1994 року, рівень позичкового процента набув позитивного значення, яке зберігалось до жовтня 1994 року. Нарешті, з лютого 1994 року позитивного значення набув і рівень депозитного процента, що стимулювало прискорене зростання депозитних вкладів: за перші три квартали вони зросли більш як у 4,3 рази. За умов рестрикційної кредитної політики це призвело до випереджаючого зростання залишків вільних коштів комерційних банків на кореспондентських рахунках в НБУ: за три квартали вони зросли приблизно в 20 разів. Політика дорогих грошей сприяла нагромадженню населенням грошей, зменшенню швидкості їх обігу.

У комерційних банків виникли серйозні проблеми з розміщенням залучених та власних фінансових ресурсів. І, що цікаво, чим більші обсяги фінансових ресурсів мав банк, тим істотніші проблеми він мав з їх розміщенням. Якщо до цього часу банки обслуговували, головним чином, посередницько-торгову структуру під високі відсотки і на короткий термін часу, то тепер у банків наявні масиви фінансових ресурсів стали вищими, ніж потреби їх клієнтів. За цих умов потрібна була переорієнтація на промисловість та інвестиційні програми. Але внаслідок їх низької ефективності, занепаду виробництва, судильних неплатежів та заборгованості в економіці цей варіант був недоступний. Вільні, але дорогі гроші не знайшли свого повного застосування. В умовах подвійного запасу ліквідності банківської системи вона потрапила в кризовий стан. Платіжна криза загрожувала банкрутством підприємствам України.

Ці негативні процеси протягом 1995 року призвели до появи пропозиції подальшого здійснення понад встановлених Національним банком України лімітів, додаткової грошово-кредитної емісії.

Жорстка монетарна політика сприяла ліквідації певних проявів інфляції. Але, на жаль, вона не лише не ліквідувала, а й сприяла активізації такого інфляційного чинника, як спад виробництва і посилення стагфляції – інфляційного процесу, який супроводжується падінням обсягів виробництва.

Падіння обсягів виробництва зберігалось на підприємствах усіх провідних галузей. Найбільшим воно залишалось в легкій промисловості, промисловості будівельних матеріалів та машинобудуванні і металообробці.

В 1996 році була впроваджена грошова реформа [10]. Грошова реформа – це цілеспрямовані перетворення, за допомогою яких здійснюються рішучі комплексні дії, спрямовані на оздоровлення економіки, фінансів, грошового обігу тощо.

Головними завданнями грошової реформи були:
– заміна тимчасової грошової одиниці – українського карбованця на національну валюту – гривню;

– зміна масштабу цін;

– створення стабільної грошової системи та перетворення грошей у важливий стимулюючий фактор економічного і соціального розвитку.

Вибір прозорого варіанту та безконфіскаційного типу грошової реформи був зумовлений необхідністю:

– забезпечення повної довіри населення до нової національної валюти і як результат – довіри до політики Уряду та економічних реформ, які він проводить;

– утримання стабільності на грошовому, споживчому і валютному ринках України, недопущення інфляційного сплеску та порушення стабільності валютного курсу, що могло б вплинути на зниження життєвого рівня населення:

– запобігання спекулятивних операцій при обміні карбованців на гривні;

– створення прийнятної соціальної клімату, недопущення великої психологічної і соціальної напруги у суспільстві у зв'язку з проведенням грошової реформи.

Проведення грошової реформи було спрямовано на закріплення фінансової стабільності, прискорення розрахунків, залучення в банківську систему надлишкової готівки, забезпечення стабільності курсу національної валюти до іноземних валют. Вдалося утримати інфляцію у прогнорозованих параметрах. Починаючи з березня 1996 року постійно підвищувався курс українського карбованця до долара США та інших іноземних валют. Практично він був зафіксований на рівні 176 тис.крб. за 1 доллар США, що разом з пониженням інфляції забезпечувало фінансову стабілізацію в Україні. Проведення реформи прискорило обіг грошей і сприяло поліпшенню стану грошово-кредитного ринку України. Грошові доходи населення в липні 1996 року в порівнянні з червнем зросли на 26 %. Проведення реформи сприяло більш активному надходженню платежів від населення за комунальні та інші послуги, збільшенню обсягів реалізації товарів [9].

Ціни споживчого ринку за 9 місяців 1998 р. зросли на 6,2 %, що на 0,5 % нижче від відповідного показника попереднього року (6,7 %). Рівень інфляції у вересні становив 3,8 %. Це найвищий рівень інфляції з початку 1998 року.

Славнозвісна криза в Росії у вересні цього року не минула й української гривні, її курс різко впав, що ще раз довело величезну залежність української економічної системи від зовнішнього постачання, зокрема російських енергоносіїв. На біржі спостерігалось значне перевищення попиту над пропозицією доларів, причинами чого слугували посилення інфляційних та девальваційних очікувань у зв'язку з можливою емісією ОВДП, поява на ринку гривневих ресурсів завдяки операціям Національного Банку. Ріст попиту на доллар примусив НБУ скористатися перевіреними способами регулювання ринку новими цільовими адміністративними обмеженнями. З 12 листопада 1998 року було введено деталізацію цілей купівлі готівкової валюти комерційними банками. При цьому метою цього заходу визначалося обмеження продажу доларів тільки для обмінних пунктів, необхідуючи при цьому заявки для інших цілей. Тому це обмеження не повинно було істотно вплинути на доступ клієнтів банків до твердої валюти. Перші тижні листопада довели, що тепер не можна сподіватись на швидку та значущу ліберізацію ринку, оскільки з додаткових антикризових заходів було виключено три життєвоважливі для банківської та фінансової системи в цілому аспекти:

– вільна купівля-продаж валют;

– надання НБУ стабілізаційних кредитів комбанкам;

– використання ОВДП в якості обов'язкових резервів.

На 2000 рік інфляція становила 25,8 %. Починаючи з 2003 року, на протязі семи років інфляція нижче 10 % не знижалась. Економічний розвиток країни стримували великі темпи інфляції через високу ставку по кредитам і недостатньої кредитованості національної економіки, особливо в період виходу з кризи [4].

В кінці 2007-го – початку 2008 рр. стався загрозливий сплеск. Інфляція приймає форму галопуючої. Плани антиінфляційних заходів Кабінету Міністрів, Міністерства фінансів та Національного банку демонструють нерозуміння причин та безпорадність їх укладачів [4].

Причини створення в 2007 р. потужного сплеску інфляції. По-перше, розрив між доходами населення та їх товарним забезпеченням вже досяг критичного рівня і досить було поштовху для спуску лавини, маса якої деякий час накопичувалася, але трималася. Поштовхом послужила політична плутанина і ослаблення контролю над цінами (можливо, спровоковане в політичних цілях). Позначилася також посуха і неврожай на півдні. До України докотилася в той же час хвиля підвищення цін на зерно на світових ринках. Злетіли експортні ціни, а за ними і внутрішні (індуковані інфляція).

До всього цього додався некерований приплив грошей через корпоративні зовнішні позики і вхід в банківський ринок зарубіжних банків. Причому ці додаткові гроші спрямовані в основному на кредитування не виробничих підприємств, а населення і торгівлі. Тут зіграли свою роль монетарні чинники інфляції.

Все це відбувалося на тлі триваючого зростання незабезпечених доходів. У тому числі виплат боргів по заощадженням. Рівновага ринку було кардинально порушено.

В 2008 році Україна мала один з самих негативних соціально-економічних результатів у порівнянні з іншими країнами, що супроводжувався: відтоком капіталу; інфляцією (22,3 %); від'ємним сальдо зовнішньої торгівлі; зростанням зовнішньої заборгованості економіки при зменшуючи резервах; валютними боргами, що підвищили попит на іноземну валюту, тиснули на курс гривні; неефективною діяльністю органів державної влади, що опікуються економічною сферою; відсутність економічної стратегії господарського комплексу в Україні [3]. У 2008 р. Україна стала чи не єдиною країною, де була висока інфляція і водночас здійснювалася ревальвація грошової одиниці. Тобто купівельна спроможність гривні на внутрішньому ринку знижувалась, а її валютний еквівалент зростає, тоді як у попередні роки в Україні, як і в багатьох інших країнах, девальвація грошової одиниці, як правило, наслідувала інфляцію.

У 2009 р. вплив інфляції на купівельну спроможність населення виявився найсильнішим за останні 10 років. Вперше з 1999 р. реальні доходи у 2009 р. скоротилися. При такому різкому зниженні купівельної спроможності і споживчого попиту мала б бути не інфляція, а дефляція. У багатьох країнах Західної і Центральної Європи так і сталося. Україна тим часом була в Європі лідером з інфляції. Не менш дивує і те, що високий урожай в Україні у 2008–2009 рр. чомусь послужив чинником не зниження, а підвищення інфляції. Україна мала найвищу продовольчу інфляцію в Європі і навіть значно вищу, ніж Росія, Литва, Естонія і Казахстан. Це тоді як в багатьох країнах Європи була продовольча дефляція. Загалом за середня інфляція становила 14,4 %.

Дефляція в Україні в липні 2010 року склала 0,2 % в місячному численні. З початку року в країні зафіксована інфляція на рівні 3,1 %, в порівнянні з липнем 2009 року інфляція склала 6,8 %.

Інфляція в Україні в 2009 році сповільнилася до 12,3 % з 22,3 % роком раніше. Уряд поки зберігає прогноз споживчої інфляції на 2010 рік на рівні 13,1 %, але допускає його поліпшення до рівня менше 10 %. За січень-червень споживча інфляція склала 3,3 %.

Світовий банк прогнозує споживчу інфляцію в Україні в 2010 році на рівні 11,9 %, в 2011 році – 9,5 %.

На даний момент рівень інфляції продовжує рости, хоча НБУ прогнозує його зниження починаючи з 2010 року. Зниження інфляції пов'язано з низьким рівнем сукупного попиту України, здержаної політики Нацбанку, яку проводить на протязі останніх років, а також здержаної державної політики, що триває вже декілька місяців, і, в деякій мірі, послаблення прямого впливу девальвації гривні [1].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проблема інфляції була, є і буде актуальною впродовж усього часу існування та розвитку держави, оскільки складає основу економіки країни, і є невід'ємним елементом грошово-

кредитної політики. Це явище рівноцінно є як результат економічних процесів, так і є наслідком деяких економічних процесів у державі.

Можна зробити висновок, аналізуючи дані про зміни інфляції на протязі років та запроваджених заходів антиінфляційної політики, що основними причинами інфляції в Україні є:

1. Україна унаслідувала від СРСР інфляційних навів у формі вкладів населення в банках.

2. Уряд України не розробив чіткої розміченої в часі програми ринкової трансформації економіки та інших сфер суспільства. Реформи проводились шляхом "спроб і помилок" діяльності нашого Уряду.

3. Збільшення маси грошей та пов'язане з ним зростання цін не лише не сприяли економічному зростанню, а, навпаки, поглиблювали економічний спад в державі та зростання безробіття.

4. Висока монополізація економіки.

5. В умовах хронічного дефіциту державного бюджету повільних темпів ринкової реструктуризації виробництва, не можна було погасити інфляцію.

6. Тиск зовнішнього боргу на державний бюджет, що звужувало маневреність валютними ресурсами держави.

7. Слабка економічна компетентність керівників вищих органів влади.

Виходячи з представленого дослідженого матеріалу, можна ввести наступну пропозицію, щодо вибору шляху вирішення даної проблеми. Таким шляхом являється проведення дезінфляційної політики.

Політика дезінфляції полягає у застосуванні стримувальної макроекономічної політики, вона ґрунтується на зниженні, за допомогою монетарної та фінансової політики, сукупного попиту, зменшення національного виробництва, що супроводжується періодичним зростанням рівня безробіття [11]. Держава регулює реальний національний дохід за допомогою державних витрат, трансфертних виплат і оподаткування. Причому, найкраще впроваджувати швидко дезінфляцію, що значно скоротить витрати.

Важливою складовою антиінфляційної стратегії є впровадження державних фінансів, передовсім скорочення бюджетного дефіциту з перспективою його повної ліквідації.

Список використаної літератури:

1. Вахненко Т. Оптимізація валютно-курсової політики в Україні // Економіка України, № 1 2005.
2. Гальперина В.М., Мореунова В.І. Мікроекономіка, Економічна школа, – 311 с.
3. Государственный капитализм – инструмент антикризисной политики для Украины. П. Симоненко. – Голос Украины. – 2009. – 31 марта. – с. 8.
4. Еженедельник 2000. – Держава-Економіка.
5. "Економікс", С. Фішер, Д. Дорнбуш, Р. Шмалензі, – 1993 р.
6. Ковальчук Т., Коваль М. Основні чинники та фактори інфляції в Україні // Фінанси України, № 10 1998.
7. Мельник А. Поновлення економічного росту і необхідність зміни антиінфляційної політики в Україні // Економіка України, 1999, № 9.
8. Мочерний С.В. Основи економічних знань. – К.: Академія, 2002. – 312 с.
9. Прісняков В. Про зв'язок інфляції та монетарної маси // Фінанси України, № 4 1997.
10. "Проведення грошової реформи", "Фінанси України", № 2. – 1997.
11. Центральный банк та грошово-кредитна політика. Підручник / Кол. авт.: А.М. Мороз, М.Ф. Пуховкіна, М.І. Савлук та ін.; За ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Мороза і канд. екон. наук, доц. М.Ф. Пуховкіної. – К.: КНЕУ, 2005. – 556 с.

ЧЕРЕВИК Надія Володимирівна – старший викладач кафедри "Облік і аудит" Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського

МІРОШНИК Тетяна Олександрівна – студентка Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського